

REGIONAAL ADVIES

Gezamenlijk advies van de Wmo raden in zwart.

Reactie gemeenten in blauw.

Advies concept Meerjarenvisie 2017 – 2022

Aan:

Het College van Burgemeester en Wethouders van centrumgemeente Deventer en de Colleges van Burgemeester en Wethouders van de regiogemeenten Olst-Wijhe, Raalte, Lochem en Zutphen

September/oktober 2016

Betreft: Adviesaanvraag regionale meerjarenvisie 2017 – 2022 (transformatie maatschappelijke opvang, bemoeizorg en beschermd wonen (ggz)

Uw kenmerk: MOM/1874706

Contactpersoon: D.M. Woltering

Geachte colleges,

Bij brief van 6 september 2016 heeft centrumgemeente Deventer bij monde van haar programmamanager regio Midden-IJssel, de heer D.M. Woltering, een adviesaanvraag ingediend bij de gezamenlijke Wmo-raden van de Regio Midden-IJssel, t.a.v. G. Vrielink (belangenorganisatiesoverijssel) en M. Biemond (Zorgbelang Gelderland). De adviesaanvraag betreft de concept Meerjarenvisie 2017 – 2022 van Regio Midden-IJssel, gedateerd 6 september 2016.

In onderstaand advies zullen wij als Wmo-raad Olst-Wijhe, Wmo-raad Raalte, Wmo-raad Lochem, PMO Zutphen en Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer op deze advies aanvraag ingaan en onze bevindingen geven.

Allereerst ter verduidelijking: de regio Midden-IJssel voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen is een samenwerkingsverband van de gemeenten Olst-Wijhe, Raalte, Lochem, Zutphen en Deventer. De 4 gemeenten Olst-Wijhe, Raalte, Lochem en Zutphen behoren als regiogemeenten tot het gebied van de centrumgemeente Deventer.

In het afgelopen jaar (september 2015 t/m juli 2016) hebben de gemeente Deventer en de 4 regiogemeenten gewerkt aan het tot stand komen van het Regionaal Kompas 2.0.

Het Regionaal Kompas 2.0 bestaat uit een nieuwe gezamenlijke Meerjarenvisie en een concreet actieplan. Deze Meerjarenvisie schetst de ontwikkelingen, de ambities voor de periode 2017 – 2022 en de bijbehorende speerpunten. In het actieplan staat hoe de 5 gemeenten daar concreet invulling aan geven.

Deze Meerjarenvisie is mede tot stand gekomen door de inbreng van cliënten, hun naasten, zorgaanbieders en de vertegenwoordigers van Wmo- en cliëntenraden in de regio Midden-IJssel. Dit betekent dat deze Meerjarenvisie inmiddels goed bekend is bij de vertegenwoordigers van de Wmo- en cliëntenraden en dat zij zich herkennen in grote delen van deze Meerjarenvisie. We hebben ons altijd het recht voorbehouden om, naast de inmiddels gegeven inbreng, op een onafhankelijke wijze vanuit onze Raden te adviseren aan de Colleges van Burgemeesters en Wethouders. Zoals uit het vervolg zal blijken, zijn er ook discussiepunten blijven bestaan.

Onderstaand advies is een formeel onderdeel van de lokale besluitvormingsprocedures. Gelet op de regionale context, het interactieve proces dat in de afgelopen periode gezamenlijk is doorlopen ligt het ons inziens voor de hand om een gezamenlijk regionaal advies uit te brengen (het lokale advies is het regionale advies). De mogelijkheid bestaat om aan dit regionale advies lokale paragrafen toe te voegen, indien een Wmo-raad, PMO Zutphen of de Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer dat wenselijk acht. Tot het uitbrengen van een gezamenlijk regionaal advies is door de afvaardigingen van de drie Wmo-raden, PMO Zutphen en de Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer besloten in de bijeenkomst van 6 juli 2016.

In het vervolg van dit advies zullen we voor de Wmo-raden, PMO Zutphen en de Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer kortweg de term de Raden gebruiken.

In zijn algemeenheid menen de Raden dat de inhoud van deze regionale Meerjarenvise duidelijk bij het woord visie past; de concrete invulling vindt elders plaats, veelal op lokaal niveau. Toch merken wij op dat het eindresultaat van dit document een 'stelligere' sfeer ademt. Woorden als 'voelen' zijn vervangen door 'zijn' en 'indien gewenst' door het woord 'daarbij'. Keuzes zijn gemaakt en de gepresenteerde visie is minder vrijblijvend!

De Raden hebben adviesrecht met betrekking tot de concept Meerjarenvise 2017 – 2022. Het actieplan, waarin concrete invullingen gegeven zijn of gaan worden, hebben wij niet ter informatie ontvangen. Dit kan tot gevolg hebben dat de gegeven reacties en adviezen al een plaats hebben gevonden in dit actieplan.

De Raden beperken zich in onderstaande reacties en adviezen tot de inhoudelijke zaken. Een uitzondering hierop betreft punt 3.1 uit hoofdstuk 3 Inleiding.

We volgen de nummering van de onderdelen uit de Meerjarenvise:

- 3.1. De gemeenten, rollen en taakverdeling
4. Stand van zaken & ontwikkelingen
5. Inwoners en aanbieders aan het woord: wat geven ze ons mee ?
6. Onze visie & Speerpunten
7. De samenwerkingsstructuur
8. Lokale paragrafen (indien gewenst)

Alvorens van start te gaan spreken de Raden hun waardering uit voor het interactieve proces dat in het afgelopen jaar heeft plaats gevonden. Het is mogelijk gemaakt om tijdens het tot stand komen van deze regionale Meerjarenvise de nodige inhoudelijke inbreng in een vroeg stadium te geven. We vinden dan ook veel inhoudelijke inbreng, gegeven door de deelgenomen partijen, terug in deze regionale Meerjarenvise.

3.1 De gemeenten, rollen en taakverdeling

Formeel kent de nieuwe Wmo (2015) geen onderscheid meer tussen 'centrumgemeente' en 'regiogemeenten'. Alle gemeenten zijn verantwoordelijk voor opvang en beschermd wonen. Landelijk is er voor gekozen om de uitvoering en het budget in ieder geval tot 2020 bij de centrumgemeenten te beleggen. Als regio maken we (gemeenten) afspraken over het beleid, de samenwerking en de besteding van het regionale budget.

Reactie Wmo adviesraden:

Is er een convenant opgesteld tussen centrumgemeente Deventer en de 4 regiogemeenten? En wanneer er sprake is van een convenant, is dit openbaar?

Advies Wmo adviesraden:

De Raden adviseren om de betrokkenheid tussen centrumgemeente Deventer en de regiogemeenten aandacht te geven in verband met de verwachte doordecentralisatie per 1-1-2020.

Reactie regio Midden-IJssel:

Onderdeel van de nieuwe planvorming is een samenwerkingsconvenant. Hiermee wordt voorzien in duidelijke afspraken tussen de samenwerkende gemeenten. Hierbij wordt aangesloten bij de wettelijk verankerde gezamenlijke verantwoordelijkheid.

4.1. Maatschappelijke opvang:

4.1 Dagopvang/inloop

Reactie Wmo adviesraden:

De aanvulling met betrekking tot de inloopvoorziening in zowel Deventer als Zutphen geeft verduidelijking. We krijgen een beeld van wat deze voorzieningen op dit moment behelzen. Inderdaad, de cijfers moeten nog ingevuld worden voor het jaar 2015, zodat het gebruik ervan bekend wordt.

Het doet de Raden deugd te lezen dat de dagopvang in Deventer naast de medische heroïne ook over een 'gebruikersruimte' voor heroïne/cocaïne en alcohol beschikt ter voorkoming van het gebruik op straat, alhoewel deze gebrekkig is.

Advies Wmo adviesraden:

De Raden sluiten zich aan bij de wens om gebruikende en niet gebruikende cliënten duidelijker van elkaar te kunnen scheiden. We adviseren dringend om een zodanige voorziening te zoeken, waarbij deze scheiding daadwerkelijk kan worden gerealiseerd.

Reactie regio Midden-IJssel:

De gedachte om deze doelgroepen/voorzieningen te scheiden wordt meegenomen in het actieplan en in het gesprek met Tactus als aanbieder van de desbetreffende voorzieningen.

4.2. Nachtopvang

Advies Wmo adviesraden:

Voor de regiogemeenten is registratie van de gebruikers op gemeenteniveau van belang. Gemeenten krijgen hierdoor zicht op de gebruik makende bewoners en zij kunnen gericht bijdragen aan begeleiding en herstel. In 6.5 Van visie en ambities naar uitvoering, wordt bij speerpunt 1 (zelfstandig wonen en lokale ondersteuning, tenzij) in duidelijke bewoordingen aangegeven dat iedere afzonderlijke gemeente verantwoordelijk is voor zelfstandig wonen en ambulante ondersteuning als onderdelen van het lokale domein. Iedere gemeente zorgt ervoor dat de lokale infrastructuur de mogelijkheid tot een 'beschermd thuis' biedt.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij delen het belang van een goede registratie en monitoring. Dit wordt meegenomen in het actieplan als het gaat om een verdere uitwerking van de gewenste monitoringsgegevens (indicatoren). Dit wordt vertaald en meegenomen ook in de relatie en afspraken met zorgaanbieders, in dit geval IrisZorg. Volledigheidshalve merken wij op dat er momenteel al het nodige wordt geregistreerd, waaronder de gemeente van herkomst. Deze informatie moet in de toekomst beter ontsloten worden.

Advies Wmo raden:

De Raden pleiten voor het nadrukkelijk in beeld houden van cliënten overdag via (gestructureerde) activiteiten niet alleen omdat dit de kans vergroot op het terugdringen van eventueel alcohol en druggebruik, maar vooral ook omdat dit bijdraagt aan herstel en/of stabilisatie van de cliënten.

Reactie regio Midden-IJssel:

Het in beeld houden van cliënten overdag gebeurt middels herstelgerichte zorg, inclusief dagactivering. Vrijwel alle cliënten die gebruik maken van de nachtopvang van IrisZorg, maken overdag gebruik van de dagopvang van Tactus.

Advies Wmo raden:

We raden aan om gebruik te maken van de mogelijkheden om op de huidige locatie de capaciteit uit te breiden. Zeker als er een groter beroep op nachtopvang wordt gedaan vanwege winterse/zeer slechte weersomstandigheden.

Reactie regio Midden-IJssel:

De nachtopvang biedt plek aan 18 personen. Tijdens de winterregeling is er plaats voor 21 personen. Op dit moment voldoet de capaciteit van de nachtopvang aan de vraag/behoefte (ook in de winter).

Advies Wmo raden:

Ook raden we aan om gezien de huidige maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de toename van verwarde mensen op straat, van afgewezen of illegale asielzoekers, rekening te houden met een groter beroep op nachtopvangplaatsen in de nabije toekomst.

Antwoord regio Midden-IJssel:

U noemt hier een aantal specifieke groepen. Namelijk 'mensen in verwarring' en 'afgewezen/illegale asielzoekers' (uitgeprocedeerde asielzoekers).

Eerste opvang voor 'mensen in verwarring' vindt niet plaats in de maatschappelijke opvang maar via de ggz aanbieders, respectievelijk GGNet (Lochem en Zutphen) en Dimence (Deventer, Olst-Wijhe en Raalte). Hierbij tekenen wij aan dat de aanpak voor mensen in verwarring geen onderdeel is van deze regionale samenwerking. De verantwoordelijkheid voor een sluitende aanpak voor 'mensen in verwarring' ligt bij iedere gemeente en is lokaal. Daarin kunnen regionale voorzieningen vanzelfsprekend een rol spelen.

Voor uitgeprocedeerde asielzoekers zijn er de zogenoemde 'bed, bad, brood voorzieningen'. Deze bevinden zich in verschillende gemeenten, waaronder Deventer. Die opvang vindt dan ook niet primair plaats in de nachtopvang. Als een uitgeprocedeerde asielzoeker zich bij de nachtopvang meldt (of wordt gemeld) dan kan vanzelfsprekend opvang plaatsvinden.

Gezien de gelijkblijvende vraag aan nachtopvang zien wij geen noodzaak om de capaciteit op dit moment al uit te breiden.

Advies Wmo raden:

We raden aan om, net als bij de crisisopvang, ook bij de nachtopvang bij te houden hoeveel cliënten bij aanmelding niet kunnen worden opgenomen omdat er geen ruimte is. Zo kan duidelijk worden of er sprake is van toename of van pieken in de vraag.

Antwoord:

Dit wordt bijgehouden. Het komt echter niet of nauwelijks voor dat er geen ruimte is. Wanneer er incidenteel geen ruimte vindt standaard (warme) doorgeleiding plaats naar opvang in andere regio's.

4.3 Crisisopvang

Reactie Wmo raden:

In 2015 zijn 54 personen niet opgenomen door ruimtegebrek maar zijn deze vooral opgevangen in hun eigen netwerk. Als dit niet mogelijk is, worden er noodoplossingen gevonden.

Advies Wmo raden:

Opvang binnen het eigen netwerk is een goede zaak, maar benoem naar het netwerk de mogelijke problemen die kunnen ontstaan vanuit de kostendelersnorm! Stimuleer als gemeente om crisisopvang binnen het eigen netwerk mogelijk te maken zonder dat dit financiële gevolgen heeft voor het opvangadres, bijvoorbeeld door hier soepeler mee om te gaan.

Het is uiteindelijk cijfermatig niet duidelijk welke mensen hierdoor uiteindelijk tussen wal en schip zijn geraakt.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij delen uw zorg en het belang om de eventuele consequenties altijd te benoemen. In het overleg met de opvanginstellingen, IrisZorg en Tactus, nemen wij dit mee. Dit om ervoor te zorgen dat als zij in de gelegenheid zijn om het netwerk hierover te informeren, zij dit ook doen. Tegelijkertijd is het zo dat zij niet altijd de kans hebben om het netwerk hier over te informeren. Dit is bijvoorbeeld het geval als iemand rechtstreeks door het eigen netwerk wordt opgevangen.

Om uit te zoeken hoe dit werkt rondom de kostendelersnorm is dit vraagstuk inhoudelijk ook nog even uitgezet.

Advies Wmo raden:

Maak duidelijker hoe in de crisisopvang de cliëntstromen verlopen opdat hierop beleid kan worden gemaakt.

Reactie regio Midden-IJssel:

In de visie is opgenomen dat we cliëntstromen beter willen volgen/monitoren. Wij delen dan ook dit aandachtspunt. In het actieplan wordt dit nader uitgewerkt.

Advies Wmo raden:

Bij gebruikmaking van de crisisopvang in een andere woonplaats dan dat cliënt daarvoor ingeschreven stond, wordt deze cliënt uit zijn 'oude' gemeente uitgeschreven. Het gevolg is dat bijv. de schuldhelpverlening of een uitkering stopgezet wordt. Bij terugkomst in zijn oude woonplaats duurt het vaak maanden om de aanvankelijke hulpverlening en het verkrijgen van een uitkering opgestart te krijgen. We adviseren de regiogemeenten nadrukkelijk hiervoor aandacht te hebben en afspraken hierover te maken met de gemeente van de crisisopvang.

Reactie regio Midden-IJssel:

Zoals u in onze visie kunt lezen vinden wij het 'samenspel tussen lokaal en regionaal' erg belangrijk. Als iemand onverhoopt gebruik moet maken van een regionale opvangvoorziening is een warme overdracht van belang. Warme overdracht is ook van belang als iemand weer zelfstandig gaat wonen (met andere woorden: overdracht van regio voorziening naar lokaal). In het actieplan werken wij uit hoe wij de samenwerking tussen lokaal en regionaal in de dagelijkse praktijk organiseren.

Verbeterpunt Wmo raden:

Maak duidelijk hoe de begeleidingsovereenkomsten eruitzien, moeten gebruikers van de crisisopvang ondertekenen dat zij na drie maanden weg moeten? Wat betekent het dat er maatwerk mogelijk is? Duidelijke afspraken zijn juist in de opvangsituatie van groot belang.

Reactie regio Midden-IJssel:

Iedere cliënt krijgt een plan van aanpak en trajectmatige begeleiding. In dat kader is altijd sprake van maatwerk: een op de persoonlijke situatie toegesneden aanpak. De crisisopvang is inderdaad een voorziening waar iemand in basis 6 tot 12 weken kan/mag verblijven. Om voortgang en progressie in het traject te stimuleren/waarborgen, worden cliënten hier ook over geïnformeerd en aan gehouden. Juist omwille van duidelijke afspraken waarvan u het belang onderschrijft.

Advies Wmo raden:

De passage over de mogelijke toename van complexiteit en vooral de multidisciplinaire problematiek in de opvang is achterwege gebleven. De Raden vragen zich af waarom hiervoor geen aandacht meer vereist is. Wij adviseren om juist hiervoor oog te hebben. Het gaat niet alleen om problemen rondom huisvesting en financiën, maar juist ook om de sociale en psychische factoren. Het zal een langer durend hulpverleningstraject vergen bij dergelijke problemen, omdat na de oplossing van het woon- en/of financiële probleem, enige tijd later opnieuw de oude problemen van verlies van huisvesting en schuldenproblematiek zullen opduiken als gevolg van de 'oude' sociale en psychische factoren.

Reactie regio Midden-IJssel:

Complexe en multidisciplinaire problematiek zijn in de opvang eerder regel dan uitzondering. Hier is standaard aandacht voor. In het traject vindt begeleiding plaats op alle levensterreinen waarbij dat noodzakelijk is. Na uitstroom vindt daarnaast nog 3 maanden begeleiding plaats in de thuissituatie.

In de versie van 6 september 2016 ontbreken nog steeds: de aanpak voorkomen uithuisplaatsing, o.a. de samenwerking met woningcorporaties en Budget Adviesdienst Deventer (BAD) + cijfers (terugloop gedwongen uithuisplaatsingen).

Reactie regio Midden-IJssel

Deze cijfers worden nog in de visie opgenomen.

4.2. Bemoeizorg / openbare geestelijke gezondheidszorg

Reactie Wmo raden:

De bruikbare kerncijfers, alsmede de kwantitatieve en kwalitatieve duidingen zijn nog niet toegevoegd.

Reactie regio Midden-IJssel:

Deze cijfers worden nog in de visie opgenomen.

Advies Wmo raden:

Men noemt hier wel de toename van de complexiteit en de multidisciplinaire problematiek en somt daarbij criminaliteit, financiële problemen, verslavings- en psychische problemen op. De Raden adviseren het blikveld te verruimen door de problemen aan te vullen met de toename van de werkloosheid, met name bij jeugdigen en de oudere groep, echtscheidingsproblematiek en de gedragsproblemen op het gebied van geweld, zowel bij jeugdigen, als in de echtelijke sfeer en gezinssituaties. Ook vindt er veel geweld plaats in allochtone gezinnen, waarbij er een verschil is tussen de diverse verblijfsvergunningen.

Reactie regio Midden-IJssel:

De genoemde probleemgebieden zijn de soort problemen die vooral gesignaleerd worden. Die zijn genoemd als illustratie ten behoeve van de beeldvorming. Natuurlijk kan er ook andere problematiek spelen. In de visie zal dit nader worden verduidelijkt.

4.3. Beschermd wonen

Reactie Wmo raden:

De passage omtrent intra- en extramuraal wonen geeft geen duidelijke uitleg over wat deze vormen van wonen inhouden. Ook de uitleg omtrent de achtergronden van de diverse cijfers dragen niet bij tot een beter begrip hiervan.

Reactie regio Midden-IJssel:

Dit zal in de visie worden verduidelijkt.

Er is aanleiding tot vragen:

- Zijn er in de regio ook mensen die gebruik maken van de Volledig Pakket Thuis- constructie ?
Reactie regio Midden-IJssel:
In 2016 is er één cliënt met een VPT. VPT is een extramurale vorm van zorg.
- Kan de gemeente Deventer aangeven hoeveel 'bedden' er beschikbaar zijn?
Reactie regio Midden-IJssel:
Wij financieren niet de beschikbaarheid van aanbod/bedden/plekken. Er wordt uitgegaan van de vraag en de bekostiging is cliëntgebonden. Daarom zijn er geen cijfers in termen van 'bedden'. Wel in termen van cliënten die gebruik maken van beschermd wonen.
- Zijn deze toegenomen of is de 'ligduur' lager geworden?
Reactie regio Midden-IJssel:
Zoals u in de cijfers kunt zien is het intramuraal beschermd wonen toegenomen. Hieruit blijkt een stijgende vraag/behoefte naar beschermd wonen in een instelling. Verblijfsduur is per cliënt vanzelfsprekend in beeld, maar kan erg verschillen. Het kan gaan om relatief korte maar ook levenslange trajecten. De extramurale aantallen zijn gedaald. Dit waren mensen die al zelfstandig wonen met ambulante begeleiding en zijn overgegaan naar lokaal.

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn blij met de gemaakte afspraken over de overgang van 18-/18+. De gemeenten in de regio verlenen indicatie/toegang tot beschermd wonen vanuit de Jeugdwet tot de leeftijd van 18 jaar. Vanaf 18 loopt de toegang tot beschermd wonen via het centrale toegangsteam van de regio. Dit team wordt vroegtijdig door de verschillende gemeenten en/of aanbieders ingeschakeld om tijdig een keukentafelgesprek te kunnen voeren.

Reactie Wmo raden:

De Raden maken zich zorgen om jeugdigen die op zichzelf gaan/moeten/willen wonen die met psychiatrische en/of verstandelijke beperkingen niet in aanmerking komen voor Wlz en we vragen daarom een aanvulling op de visie.

Reactie regio Midden-IJssel:

Dit punt rondom mensen met licht verstandelijke beperkingen zal in de visie worden verduidelijkt.

Reactie Wmo raden:

Daarnaast maken wij ons zorgen over de draagkracht van ouders van deze jongeren, zowel mentaal en/of fysiek als financieel. Wij denken dat het beter is om nu (op alle leefgebieden) in de jeugd te investeren, zodat op de lange termijn schrijnende situaties en hoge kosten kunnen worden voorkomen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Jeugd valt tot 18 jaar onder de Jeugdwet en daarmee de verantwoordelijkheid en ondersteuning van iedere gemeente. In onze regionale samenwerking bieden we voor mensen van 18 jaar en ouder maatschappelijke opvang, verslavingszorg, bemoeizorg en beschermd wonen. Daarbij wordt altijd integraal naar alle levensgebieden gekeken.

Clientstromen

Reactie Wmo raden:

De diverse cliëntstromen zijn duidelijk in kaart gebracht en geven een goed inzicht in dit toch wel ingewikkelde woud van de nieuwe wettelijke en financiële kaders sinds 2015.

Advies Wmo raden:

We zijn het eens met de zienswijze dat het van groot belang is dat er goede afspraken gemaakt moeten worden met zorgverzekeraars en zorgkantoren, zowel landelijk als in de regio. We raden aan deze voor onze regio te maken.

Dit geldt ook voor de samenwerking met het forensisch kader. Immers: cliënt kan gelijktijdig zorg uit bijvoorbeeld Wmo en Zvw ontvangen of 'doorstromen' van forensisch naar Wmo. Voor een goed werkend zorgtraject, zonder belemmeringen, is inderdaad goede ketensamenwerking nodig. Ook om zonder belemmeringen zorg – bijvoorbeeld bij crisis – te kunnen op- en afschalen. De Raden ondersteunen de gedachte/wens om deze cliëntstromen te gaan monitoren.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij vinden het prettig om te lezen dat u dit belang met ons onderschrijft.

Beddenreductie in de ggz

Reactie Wmo raden:

De Raden vinden het een zorgelijke constatering van de expertgroep dat de toename van de ambulante zorg niet hand-in-hand gaat, maar achterblijft bij de beddenreductie.

Advies Wmo raden:

Laat gemeente Deventer, samen met zorgverzekeraar Eno initiatief nemen voor afstemming met instellingen over ambulantisering, vergelijkbaar aan initiatief van Zilveren Kruis in regio Apeldoorn.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij delen het belang van samenwerking en een gedeeld traject met zowel ENO als Zilveren Kruis. Voor de samenwerking met Zilveren Kruis wordt aangehaakt bij de samenwerking en het traject dat de gemeenten Lochem en Zutphen (samen met de gemeente Apeldoorn en andere gemeenten) al met Zilveren Kruis hebben. Ditzelfde geldt voor de samenwerking van de gemeenten Olst-Wijhe, Raalte en Deventer met ENO.

Landelijke toegankelijkheid

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich bijzonder vinden in de basisgedachte dat een inwoner beschermd kan wonen waar hij of zij de meeste kans heeft op zelfredzaamheid, participatie en ontwikkeling. Dat dit, zoals aangegeven in de visie, een goede ketensamenwerking, coördinatie en afspraken met zorgaanbieders vraagt, staat buiten kijf. Dit is uiteraard van groot belang voor de cliënt, omdat terugval kan worden voorkomen, maar eveneens ook voor de samenleving die geïnvesteerd heeft in de voorafgaande hulpverlening. Ook komt dit de veiligheid in de samenleving ten goede.

Advies Wmo raden:

MO en BW zijn landelijk toegankelijk, maar in de Wmo wordt gewerkt met het woonplaatsbeginsel. Dit kan een probleem zijn bij uitstroom van MO / BW naar Wmo in een andere gemeente. De Midden-IJssel regiogemeenten hebben afgesproken dat ze 'elkaars mensen accepteren'. De Raden zijn van mening dat bij het maken van afspraken vooral benadrukt moet worden dat het cliëntperspectief voorop moet staan. Bijvoorbeeld de doorstroom ook mogelijk maken naar omliggende gemeenten, zoals Zwolle, Apeldoorn, Twello, Nijverdal, enz...

Reactie regio Midden-IJssel:

In de Wmo wordt inderdaad in basis uitgegaan van het woonplaatsbeginsel. In de Wmo is ook vastgelegd dat mo/bw landelijk toegankelijk zijn. Dit betekent dat een inwoner/cliënt zich bij iedere gemeente kan melden voor ondersteuning als het gaat om deze zorgvormen. Tussen gemeenten worden hier landelijk in VNG verband afspraken over gemaakt. Voor de maatschappelijke opvang zijn die er al. Voor beschermd wonen worden die landelijk in VNG verband nog uitgewerkt.

Relatie met de Wet langdurige zorg (Wlz)

Advies Wmo raden:

De Raden erkennen het belang van de landelijke aandacht voor de groep mensen met een licht verstandelijke beperking. De wetgeving (en daarmee financiering) voor deze groep is er door de transitie niet duidelijker op geworden, vooral als het gaat om verblijf in een instelling. We adviseren om extra aandacht te geven aan het volgen van het landelijk onderzoek hiernaar. We verduidelijken nogmaals de huidige positie van deze groep mensen. Zij komen niet in aanmerking voor de Wlz vanwege de tijdelijke behoefte aan toezicht en 24 uur per dag zorg in nabijheid. Vanwege hun leeftijd vallen ze buiten de Jeugdwet. De Zvw is gericht op medisch noodzakelijke zorg. De Wmo 2015 is voor het grootste deel van deze cliënten het best passende kader, omdat deze wet is bedoeld om mensen (tijdelijk) te ondersteunen bij zelfredzaamheid en participatie en om beschermd wonen of opvang te bieden aan mensen die zichzelf niet kunnen handhaven.

Reactie regio Midden-IJssel:

Het landelijke onderzoek is inmiddels afgerond en heeft tot landelijke afspraken geleid. Dit wordt ter verduidelijking opgenomen in de visie.

4.4. Mensen in verwarring ('verwarde personen')

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn het eens met het gedachtegoed dat er bij 'verwarde personen' niet altijd sprake is van psychische of psychiatrische problematiek en ook dat zij niet per definitie een gevaar vormen voor de directe omgeving.

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren echter niet voorbij te gaan aan die situaties waarin er wel degelijk sprake is van gevaar voor de directe omgeving.

Reactie regio Midden-IJssel:

Daarom vindt eerste opvang voor 'mensen in verwarring' ook altijd plaats door GGNet (voor Lochem en Zutphen) en Dimence (voor Olst-Wijhe, Raalte en Deventer). Dit in samenwerking met de veiligheidsketen. Het is aan iedere gemeente om lokaal tot een sluitende (keten)aanpak voor mensen in verwarring te komen.

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn het eens met de zinsnede: "Dit vraagt vooral om meer bekendheid, begrip en acceptatie".

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren de regiogemeenten op lokaal niveau in hun actieplan activiteiten op te nemen die bijdragen aan de (positieve) bekendheid, begrip en acceptatie van 'verwarde personen'. Zeker bij beschermd wonen in de wijk is positieve beeldvorming essentieel. We zien het als een taak voor aanbieders, ervaringsdeskundigen, maatjes en de gemeenten om het stigma tegen te gaan en bijvoorbeeld aan kwartier maken te doen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Aandacht voor bekendheid, begrip en acceptatie is niet alleen en uitsluitend van belang voor de groep mensen in verwarring. Dit geldt als algemeen aandachtspunt binnen de nieuwe regionale meerjarenvisie en zal duidelijker worden opgenomen en in het actieplan nader uitgewerkt.

Advies Wmo raden:

Daarnaast denken de Raden dat een meldpunt voor situaties waarin omwonenden hun zorgen willen/kunnen uiten, onmisbaar is. Er is ook juist behoefte aan een meldpunt dat 24/7 bereikbaar is. Mensen willen best begrip en acceptatie tonen, maar hebben ook een handreiking nodig voor wanneer dat niet meer zonder professionele ondersteuning opgelost kan worden.

Reactie regio Midden-IJssel:

In geval van crises kan altijd worden gebeld met de politie en huisartsenpost. De politie en huisartsenpost kunnen de eerste opvang van GGNet en Dimence voor 'mensen en verwarring' inschakelen. Overdag kan worden gebeld met de gemeenten en bijvoorbeeld het Bijzonder Zorgteam. Daarnaast merken wij volledigheidshalve nogmaals op dat de uitwerking van een sluitende (keten)aanpak voor mensen in verwarring lokaal door iedere gemeente wordt opgepakt en plaatsvindt.

Advies Wmo raden:

De ambitie is dat iedere gemeente rond de zomer van 2016 een sluitende aanpak heeft voor 'verwarde personen'. Het is een lokale aangelegenheid. We adviseren om hiermee haast te maken en ervaringen en werkwijzen in de regio uit te wisselen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij delen uw advies; deze ervaringen worden zeker gedeeld/uitgewisseld. Dit vindt voor een belangrijk deel ook plaats via de veiligheidsregio's.

4.5. Landelijk ondersteuningsprogramma

Reactie Wmo raden:

We nemen dit ter kennisgeving aan.

4.6. Advies VNG Commissie 'Toekomst Beschermd Wonen' (Dannenberg)

Reactie Wmo raden:

We nemen dit ter kennisgeving aan. Graag ontvangen de Raden de visie/opvatting van de gemeenten of zij ook willen inzetten op minder bedden voor Beschermd Wonen en hoe zich dit verhoudt tot de stijging van het aantal mensen dat nu gebruikt maakt van intramuraal Beschermd Wonen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij onderschrijven de visie van de VNG commissie Dannenberg die ook landelijk breed omarmd is. U vindt dit ook terug in ons streven om het te allen tijde voor onze inwoners mogelijk te maken dat zij zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen. Dit betekent dat we de ambitie hebben om inwoners meer dan voorheen in de thuissituatie te (blijven) ondersteunen in plaats van in een instelling. Het valt niet te zeggen of dit leidt tot minder mensen in beschermd wonen binnen de Wmo. Dat is ook niet het streven. Het streven is om mensen zo zelfstandig mogelijk te laten wonen en participeren. Gelet op de diverse cliëntstromen valt dit ook niet tot nauwelijks in cijfers uit te drukken. Zo hebben we te maken met instroom vanuit de Jeugdwet, de Zorgverzekeringswet (waar de beddenreductie en verkorting van behandelduur vooral plaatsvindt) en het forensisch kader. Daarnaast wordt vanaf 2018 naar verwachting de Wlz weer opengesteld voor de 'ggz'. De consequenties hiervan in aantallen cliënten zijn lastig te voorspellen en zullen naar verwachting beperkt zijn (gelet op strenge toegangs criteria van de Wlz).

4.7. Bovenregionale samenwerking

Reactie Wmo raden:

De inhoud betreft mededelingen over de huidige regionale samenwerking naar aanleiding van het onderzoek dat door Trimbos is gedaan naar de ambulantisering in de regio's Oost-Veluwe en Achterhoek. Dit is een onderdeel van het werkgebied van zorgkantoor Zilveren Kruis. De gemeenten Lochem en Zutphen maken daar deel van uit. De gemeenten Olst-Wijhe, Raalte en Deventer maken onderdeel uit van het werkgebied van zorgkantoor ENO.

Advies Wmo raden:

Laat gemeente Deventer, samen met zorgverzekeraar Eno initiatief nemen voor afstemming met instellingen over ambulantisering, vergelijkbaar aan initiatief van Zilveren Kruis in regio Apeldoorn.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij verwijzen hiervoor naar ons antwoord onder 4.3 'beschermd wonen, beddenreductie in de ggz.'

5. Inwoners en aanbieders aan het woord: wat geven ze ons mee?

5.1. De inwoners centraal: wat geven ze ons mee?

De Raden missen informatie die gegeven is tijdens de bijeenkomsten, zoals aandacht voor de toegang tot maatschappelijke opvang en beschermd wonen alsmede goede begrijpelijke communicatie naar cliënten. Het belang en de bijdragen van mantelzorgers, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen worden genoemd maar blijven onderbelicht. Ook het vaker genoemde meldpunt voor omwonenden en de vraag wat de omgeving (buurt) nodig heeft voor het wonen vlakbij 'kwetsbare' burgers vinden we niet terug in de Meerjarenvise. We menen dat hetgeen in dit hoofdstuk staat niet helemaal de lading dekt.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij hebben u gevraagd om aan te geven wat u mist. Op basis daarvan komen wij tot de volgende aanvullingen in onze visie (dan wel in woorden van gelijke strekking):

- Bij 'het één regisseur –principe kan vaak nog beter': nu werken instanties nog vaak langs elkaar heen en lijken zij kostbare tijd te verliezen aan rapportage en verantwoording. Door administratieve druk komt de directe tijd voor de cliënt en niet in de laatste plaats de persoonlijke benadering en werkelijke aandacht, steeds meer in het geding.
- Bij de kop 'zelfregie, eigen kracht en ondersteuning' over communicatie: Zorg ervoor dat in het bijzonder communicatie over de toegang tot maatschappelijke opvang, bemoeizorg en beschermd wonen, voor cliënt, mantelzorgers en andere potentieel directbetrokkenen, gemakkelijk (digitaal) te vinden is en beschreven in begrijpelijke taal.
- Bij de kop 'zelfregie, eigen kracht en ondersteuning' over mantelzorgers: We vragen aandacht voor de bijzondere rol van mantelzorgers. Mantelzorgers maken mogelijk dat de cliënt zo lang mogelijk thuis kan blijven wonen. Soms leidt het willen voorkomen van opname tot bijvoorbeeld beschermd wonen ggz, maar ook het (tegenwoordig eerder dan voorheen) weer terugkeren naar de eigen woning, echter tot overbelasting van de mantelzorger. Het is zaak dat mantelzorgers en professionals elkaar over en weer nauw betrekken in het in samenspraak met de cliënt leveren van maatwerk.

Zelfregie, eigen kracht en ondersteuning

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in hetgeen over dit onderwerp beschreven staat. De vertegenwoordigers van de Raden zijn tijdens de bijeenkomsten in het afgelopen jaar getuige geweest van de inbreng. Er is toegevoegd dat de bewoners rekenen op goede kwaliteit.

Advies Wmo raden:

Beschrijf duidelijker wat deze goede kwaliteit behelst, waar gaat het over? Mogelijk wordt dit ingevuld in het actieplan?

De Raden vullen hierbij in dat het gaat om goede, geschoolde begeleiders en vrijwilligers gezien de complexiteit van de problematiek. Het is een streven in de samenleving om de behandelduur te verkorten hetgeen het risico met zich meebrengt dat cliënten, die een deskundige en soms intensievere begeleiding nodig hebben, die niet gekregen hebben. Zeker cliënten die extramuraal wonen vragen meer deskundigheid van de begeleider en de vrijwilliger. Er zijn minder directe naaste collega's aanwezig dan in de intramurale woonsituatie. Deskundigheid en inventiviteit voorkomen terugval en de daaraan gekoppelde opschaling. Het is een mythe dat cliënten die extramuraal wonen

'gemakkelijker' zouden zijn. Het tegendeel is waar omdat zij bloot gesteld worden aan minder structuur, geconfronteerd worden met ingewikkelde leefomstandigheden en andere ontwikkeltaken.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij danken de raden voor de aanscherping over wat zij onder goede kwaliteit verstaan. Het belang van kwaliteit wordt door ons onderschreven. Er zullen kwaliteitscriteria voor aanbieders worden ontwikkeld waar alle aanbieders aan moeten voldoen. Daarnaast delen wij de opvatting dat cliënten in de thuissituatie niet per definitie minder zorg en ondersteuning nodig hebben. Het is vooral anders. De benodigde zorg en ondersteuning moet op een andere wijze georganiseerd worden. Deze visie geeft de richting die in het actieplan concreter wordt uitgewerkt.

Reactie: Tot goede kwaliteit rekenen de Raden eveneens de inzet van ervaringsdeskundigen en maatjes/buddy's, zoals gezegd: omwille van vertrouwen, wederzijds begrip en het voorkomen van eenzaamheid. Er is sprake van lotsverbondenheid.

Kleine beurs, administratie en financiële vraagstukken

Reactie Wmo raden:

De Raden vinden deze zaken voor de cliënten heel erg belangrijk.

Advies Wmo raden:

Betaalbaarheid is een sleutelwoord en is van toepassing op de verschillende leefdomeinen. Bij cliënten die gebruik maken van beschermd wonen is vaak sprake van armoede en schuldenproblematiek. De te hoge huren zijn niet passend bij hun besteedbare inkomen. Er is daarnaast sprake van cumulatie van eigen bijdragen, zoals die bijvoorbeeld gerekend worden bij de dagbesteding, het eigen risico ziektekostenverzekering, eigen bijdrage voor (Wmo)zorg e.d. Deze eigen bijdragen kunnen een belemmering zijn bij het aangaan van ondersteuning of dagbesteding. Zoek als gemeenten naar mogelijkheden om de financiële drempels te verlagen opdat deelname aan dagbesteding en vrijetijdsactiviteiten mogelijk worden gemaakt in het kader van herstel en/of stabilisatie. Uit recent onderzoek (ErasmusMC) blijkt dat de Re-integratie van ggz- cliënten niet alleen een positief effect op hun mentale en fysieke gezondheid heeft, maar dat het ook kosteneffectief is voor onder andere gemeenten en zorgverzekeraars!

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij onderschrijven op de eerste plaats het belang van voldoende betaalbare huurwoningen. Dit om mogelijk te maken dat onze inwoners weer zelfstandig kunnen gaan wonen. Hiervoor zetten wij in op een nauwe samenwerking en afspraken met woningcorporaties en zorgpartijen. Als het gaat om cumulatie van eigen bijdragen is daar bij beschermd wonen beperkt sprake van. Bij beschermd wonen gaat het namelijk om een all-in pakket. De cumulatie is daardoor beperkt. De eigen bijdragen worden daarnaast bepaald door het CAK en zijn inkomensafhankelijk. Het beleid rondom eigen bijdragen voor ambulante ondersteuning en dagbesteding is een lokale verantwoordelijkheid.

Advies Wmo raden:

Ook ondersteuning in de vorm van aandacht voor administratieve zaken en de financiën draagt cruciaal bij in het vast houden van het bereikte participatieniveau of het verdere herstel hiervan en beperkt 'de schade' bij (tijdelijke) terugval. We verwachten dat in het actieplan concrete vormen van hulp worden genoemd.

Reactie regio Midden-IJssel:

Aandacht voor administratieve zaken en financiën is standaard onderdeel van de integrale werkwijze/aanpak op alle levensterreinen, zowel regionaal als lokaal. Bij beschermd wonen ligt de uitvoering daarvan bij de aanbieder voor beschermd wonen.

Wonen en beeldvorming

Advies Wmo raden:

Zorg in samenwerking met woningcorporaties voor **betaalbare** huurwoningen en verduidelijk de informatie en toegang tot het verkrijgen van een betaalbare woning voor cliënten. Realiseer als gemeente dat 'het leven' begint bij een goede woonplek. Geen woonplek betekent veelal: niet ingeschreven kunnen worden in een gemeente, geen uitkering, geen schuldhulpverlening indien noodzakelijk, geen benutting van een sociaal netwerk in een omgeving enz.

Reactie regio Midden-IJssel:

Zie hiervoor ook onze één na laatste reactie. Wij onderschrijven het belang van betaalbare huurwoningen en de samenwerking met woningcorporaties en zorgpartijen in dit kader. Daarom zetten wij ook in op een intensivering van deze samenwerking met woningcorporaties en zorgpartijen. Dit wordt in het actieplan nader uitgewerkt.

Advies Wmo raden:

Creëer, in navolging van Dannenberg, meer diversiteit in woonvormen en begeleiding/zorg tussen zelfstandig en beschermd wonen in. Verwar zelfstandig wonen **niet met alleen wonen**, maar denk aan voorzieningen, waarin groepswonen mogelijk is. Cliënten kunnen steun vinden bij elkaar en isolement wordt voorkomen. Vrijwel niemand woont in Nederland alleen en de meeste mensen willen dit ook niet.

Advies Wmo raden:

Creëer in het kader van beschermd wonen ook woonvormen/aparte huisvesting gericht op jong volwassenen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij zijn het hier in het geheel mee eens en scherpen dit aan in de visie. Concreet betekent dit dat wij duidelijker opnemen dat er meer tussenvormen moeten ontstaan, zoals groepswonen.

Advies Wmo raden:

Sta als gemeenten open voor nieuwe wooninitiatieven die worden ontwikkeld door particulieren, het zijn vaak met name de ouders die nieuwe wegen zoeken.

Reactie regio Midden-IJssel:

Dat staan we zeker. Zowel regionaal als lokaal.

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn het eens met het uitgangspunt dat het belangrijk is om te letten op de woonomgeving. De omgeving kan van invloed zijn op de kans op terugval en soms is het juist om over te stappen naar een andere omgeving.

Perspectief en onderlinge verschillen

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in hetgeen onder dit kopje beschreven staat.

Laagdrempelige voorzieningen en dagbesteding

Reactie Wmo raden:

Hetgeen hierover geschreven staat zijn nadrukkelijk de wensen en ideeën van cliënten, hun naasten en sommige zorgaanbieders. Voor alle duidelijkheid: de inhoud is niet afkomstig van de regionale gemeenten.

Reactie regio Midden-IJssel:

Daarom is dit ook onderdeel van paragraaf 5.1: wat geven 'inwoners' ons mee.

De Raden zijn zeer benieuwd naar de wijze waarop de regiogemeenten op lokaal niveau uitvoering gaan geven aan laagdrempelige inloopvoorzieningen en verruiming van de dagbestedingsmogelijkheden. We verwachten dat hierover meer vermeld zal staan in het actieplan.

Reactie regio Midden-IJssel:

In het actieplan zal nader omschreven worden wat hier verstaan wordt onder laagdrempelige inloopvoorzieningen. Hoe hier lokaal concreet invulling aan wordt gegeven moet blijken uit het lokale transformatieplan mo/bw (als vervolg op regionale visie en regionale actie). Dit kan niet in de regionale plannen worden bepaald en moet aansluiten bij de lokale infrastructuur en transformatieontwikkelingen.

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren de Wmo-raden, PMO Zutphen, Adviesraad voor het Sociaal Domein en de cliëntorganisaties actief te betrekken bij het opstellen van het actieplan.

Reactie regio Midden-IJssel:

Graag maken we opnieuw gebruik van de waardevolle betrokkenheid van de afzonderlijke en gemeenschappelijke Raden.

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren dringend om aandacht te geven aan laagdrempelige (= niet dure) dagbesteding/activering en inloopvoorzieningen. Juist om lethargie, zwerven en het 'achter de geraniums zitten' tegen te gaan. Het is een belangrijke pijler op weg naar herstel en/of stabilisatie (Commissie Dannenberg).

Advies Wmo raden:

Stimuleer als gemeenten actief dat organisaties (bijvoorbeeld Vriendendienst, Maatjeswerk) samenwerken en vraag hen een plan hiervoor te maken.

Reactie regio Midden-IJssel:

Laagdrempelige inloopvoorzieningen zijn een belangrijk aandachtspunt in de uitwerking van de visie naar een actieplan. Als het gaat om dagbesteding beschermd wonen willen we met aanbieders en andere betrokken partners (waaronder Vriendendiensten) in gesprek om te kijken hoe dit effectiever en efficiënter georganiseerd kan worden. In onze visie zullen we inhoudelijke thema's/aandachtspunten als dagbesteding, inloopvoorzieningen en zinvolle dagbesteding ook duidelijker opnemen. De concrete uitwerking van lokale inloopvoorziening vindt plaats in het lokale transformatieplan (als vervolg/verlengstuk op de regionale visie en het regionale actieplan).

Persoonsgebonden budgetten

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren om de aanvragen voor PGB's te honoreren wanneer een dergelijke aanvraag de eigen regio en invloed op de ondersteuning en de kwaliteit versterkt.

Reactie regio Midden-IJssel:

De maatwerkvoorziening beschermd wonen is er in de vorm van zorg in natura (ZIN) en PGB. In het geval van PGB onderzoeken we (gelijk als bij ZIN) of er aan de gestelde voorwaarden voor beschermd wonen wordt voldaan en of dat ook de beste oplossing is.

5.2 De aanbieders centraal: wat geven ze ons mee?

Focus op eigen kracht, zelfregie en flexibiliteit

Advies Wmo raden:

Ondersteun als gemeenten, bijvoorbeeld via de VNG, alle initiatieven die leiden tot doorbreking van de huidige systematiek van indicatiestelling van de nadruk leggen op wat iemand niet kan. Het is zoveel effectiever uit te gaan van hetgeen wel aanwezig is aan talenten. Laat de selffulfilling prophecy bijdragen aan herstel en/of stabilisatie. We juichen het werken gericht op eigen kracht en op herstel en/of stabilisatie toe!

Reactie regio Midden-IJssel:

Dit onderschrijven wij volledig. In onze visie zullen we opnemen dat iedere aanbieder met een herstelgerichte werkmethode moet werken. Daarnaast ligt bij de keukentafelgesprekken voor beschermd wonen veel meer de nadruk op het ondersteuningsplan: wat wil de inwoner, wat kan de inwoner en/of het netwerk, wat zijn de doelen en welke professionele ondersteuning is hierbij nodig. Dit zal worden versterkt doordat we gaan werken met cliëntprofielen. Cliëntprofielen gaan niet over ziekten en beperkingen, maar over perspectief.

Advies Wmo raden:

Zoek als gemeenten de samenwerking met en tussen de diverse aanbieders als het gaat om op- en afschalen van zorg. Vaak is er sprake van een tijdelijke verandering in de situatie. Het niet direct reageren met op- of afschaling voorkomt veel administratie en bureaucratische regelgeving. Dit kan alleen maar de zorgaanbieders en daardoor ook de cliënten ten goede komen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Het lokaal-regionaal samenspel tussen gemeenten en regio is één van onze speerpunten. Ook in samenwerking met de zorgaanbieders. Hier richten wij onze uitvoeringspraktijk op in. Dit wordt uitgewerkt in het actieplan (al dan niet in een bijlage).

Beter samenwerken en meer ondersteuning op maat

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in hetgeen onder dit kopje staat vermeld. De verschillen in taal en werkwijzen zijn niet alleen niet bevorderlijk voor de samenwerking tussen de zorgaanbieders, maar zeker ook niet voor de cliënten en hun naasten. Zij worden gedwongen bij deze verschillen steeds weer 'een andere taal' te leren.

Wonen

Reactie Wmo raden:

De toevoeging van de woningcorporaties is een heel belangrijke. Zoals al eerder aangegeven is de beschikking hebben over woonruimtes op maat en in een goede omgeving van groot belang.

Advies Wmo raden:

De Raden pleiten voor een structurele plaats van de woningcorporaties in de hulpverlenings- en financieringstrajecten.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wonen en huisvesting is onderdeel van de integrale werkwijze op alle levensterreinen. Daarbij zijn woningcorporaties vanzelfsprekend betrokken.

Verschillen tussen cliënten

Reactie Wmo raden:

De Raden begrijpen de laatste toegevoegde zin: "voor zowel cliënten als aanbieders geldt dat zo veel mogelijk positieve prikkels moeten worden ingebouwd" niet en vragen om een duidelijke uitleg.

Reactie regio Midden-IJssel:

Dit zal nader worden geduid.

6. Onze visie & speerpunten

6.1. Eenheid in verscheidenheid

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in dit uitgangspunt, met name met betrekking tot het streven naar een inclusieve samenleving. Het zal een uitdaging zijn om dit uitgangspunt vorm te geven in de nabije toekomst.

Advies Wmo raden:

Betrek de (advies)Raden en cliëntenorganisaties actief bij het vormgeven van een inclusieve samenleving.

Reactie regio Midden-IJssel:

De samenwerking met de adviesraden krijgt standaard een plek in onze plannen en samenwerking. Zie hiervoor ook de schematische weergave van de samenwerkingsstructuur.

6.2. De ambities

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in deze vertrekpunten. Bij "ondersteuning tegen wil en dank" vragen we ons af hoe dit in de praktijk vorm gegeven kan worden en of dit juridisch mogelijk is.

Advies Wmo raden:

Indien dit juridisch mogelijk is, kan dit het beste ook zo verwoord worden in de visie.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij doelen hier op bemoeizorg. We zullen het woord 'bemoeizorg' er tussen haakjes achter zetten.

6.3 Opvang, bemoeizorg en beschermd wonen voor wie dat nodig heeft

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in de genoemde uitgangspunten.

De toevoeging: “de regio zorgt voor voldoende plekken en kwaliteit als het gaat om opvang of beschermd wonen in een instelling en bemoeizorg” is duidelijk bedoeld om het onderscheid aan te geven tussen wat de regio voor haar rekening neemt en waarvoor iedere afzonderlijke gemeente verantwoordelijk is, te weten voor het zelfstandig wonen en de ambulante ondersteuning.

6.4 Zelfstandig wonen en participeren mogelijk maken

Reactie Wmo raden:

In de Meerjarenvisie wordt nagestreefd (‘we zorgen voor’) dat de als voorbeeld genoemde problemen lokaal zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en dat direct op maat ondersteuning wordt geboden. Opname in instelling is een laatste redmiddel en proberen we zoveel mogelijk te voorkomen. Een mooi streven. De Raden vragen zich af hoe deze voornemens in de praktijk zullen worden uitgevoerd.

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren om te zoeken naar wegen in de vorm van preventie en als vervolg hierop vroegsignalering. Het is niet duidelijk hoe het vervolg zal zijn (welke acties) na signalering van problemen. Wat zich in dit soort situaties veelal aandient, is het op- en mogelijk later weer afschalen. De Raden zijn een voorstander van het flexibel op- en afschalen. Geef duidelijk in het actieplan aan welke afspraken hierover gemaakt worden.

Reactie regio Midden-IJssel:

Lokaal wordt er binnen gemeenten steeds meer gewerkt met sociale wijkteams dan wel gebiedsteams. Deze teams vormen een belangrijke schakel in het vroegtijdig herkennen en preventief interveniëren op hulpvragen. Omdat deze ondersteuning op maat dicht bij de burger zelf is georganiseerd, wordt onnodig op- en afschalen zo veel mogelijk voorkomen. In de lokale uitvoeringsplannen zal aandacht zijn voor de wijze waarop gemeenten hier vorm en inhoud aan geven. Daarnaast zorgen we voor een nauwe samenwerking en korte lijnen voor de toegang tot regionale voorzieningen (om op- en af te kunnen schalen). Dit zal in de visie duidelijker worden opgenomen.

6.5 Van Visie en ambities naar uitvoering: de speerpunten

Ad 1 Zelfstandig wonen en lokale ondersteuning, tenzij

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn blij met de duidelijke bewoordingen, namelijk dat iedere afzonderlijke gemeente verantwoordelijk is voor zelfstandig wonen en ambulante ondersteuning als onderdelen van het lokale domein. Iedere gemeente zorgt ervoor dat de lokale infrastructuur de mogelijkheid tot een ‘beschermd thuis’ biedt. Hierbij passen de genoemde vroegsignalering, de passende huisvesting en ondersteuning. Landelijk speelt ook het flexibele op- en afschalen van zorg. Het lijkt de Raden vanzelfsprekend dat bij het veelvuldig gebruikmaken van het zelfstandig wonen en de lokale ondersteuning dat er gelden verschoven worden van regionaal naar lokaal.

Advies Wmo raden:

Spreek op voorhand een verdeelsleutel af, zodat op basis van de cijfers budgetten kunnen worden overgeheveld zonder dat er grote verschillen gaan bestaan tussen de verschillende gemeenten.

Reactie regio Midden-IJssel:

Het verschuiven van budgetten is niet zo vanzelfsprekend. De regio heeft namelijk te maken met instroom vanuit bijvoorbeeld de Jeugdwet, Zorgverzekeringswet, Wet langdurige zorg en vanuit het forensisch kader. De vraag neemt op moment eerder toe dan af. Het verschuiven van budgetten ligt dan ook niet voor de hand. Wel wordt er een verdeelsleutel uitgewerkt als het gaat om de verevening van eventuele tekorten in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Tekorten zijn op dit moment eveneens niet aan de orde.

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren om deze duidelijke rolverdeling tussen de regio en de lokale gemeenten duidelijk te communiceren binnen de eigen geledingen (onder andere naar de wijkteams en het zorgloket), naar cliënten, hun naasten en de zorgaanbieders.

Reactie regio Midden-IJssel:
Dit advies nemen we ter harte.

Sterk lokaal/regionaal samenspel voor individueel maatwerk

Reactie Wmo raden:

Ook het genoemde onder dit kopje zorgt voor duidelijkheid in waar de regio voor zorgt en waarvoor iedere afzonderlijke gemeente verantwoordelijk is. Het op- en afschalen van ondersteuning vraagt inderdaad om sterk lokaal – regionaal samenspel.

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren dringend om ook de participatiewet – in het kader van de dagbesteding in welke vorm dan ook – erbij te betrekken, zodat er sprake is van integraal werken. Nogmaals het hebben van dagactiviteiten en/of een zinvolle dagbesteding is van groot belang bij deze categorie personen om isolement en terugval te voorkomen en een positieve bijdrage te leveren aan de stabiliteit en/of herstel van cliënten.

Reactie regio Midden-IJssel:

Voor de goede orde merken wij op dat dagbesteding geen onderdeel is van de Participatiewet maar de Wet maatschappelijke ondersteuning. Vanzelfsprekend onderschrijven wij het belang arbeidsmatige dagbesteding, werk en een zinvolle dag invulling. Dit is dan ook integraal onderdeel van de levensterreinen/aandachtspunten in de ondersteuningsplannen voor beschermd wonen.

Ondersteuningsarrangementen beschermd wonen

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in het uitgangspunt: uitgaan van de vraag in plaats van het aanbod. Het voornemen is voor beschermd wonen een nieuwe methodiek te gaan ontwikkelen. De Raden zijn nieuwsgierig naar de wijze waarop deze methodiek tot stand gaat komen en op welke termijn.

Reactie regio Midden-IJssel:

In het actieplan wordt dit nader geduid. Het doel is om nog meer ruimte voor meer maatwerk te organiseren. In 2017 wordt dit uitgewerkt.

Advies Wmo raden:

Ook bij dit onderwerp benadrukken de Raden het belang van het hebben van een zinvolle dagbesteding of een plek op de (aangepaste) arbeidsmarkt. Zij adviseren om dagbesteding in welke vorm dan ook te integreren in de methodiek. Ook het participeren in de samenleving in de vorm van deelname aan activiteiten, gebruik maken van de mogelijkheden tot vrijetijdsbesteding e.d. behoren tot dit domein.

Tijdens de bijeenkomsten zijn diverse concrete vormen aangereikt: bijv. maak gebruik van digitale middelen en signaleringsplannen. En een heel belangrijk punt was: geef aandacht aan goede en vooral duidelijke communicatie aan de cliënten, hun naasten en begeleiders.

Ad 2. Doorontwikkeling regionale samenwerking

Reactie Wmo raden:

Landelijk is afgesproken dat de gemeenten in de regio gezamenlijk bepalen hoe het budget wordt ingezet. De gemeenten zijn voornemens dit aspect nader uit te werken en vast te leggen in een samenwerkingsconvenant. De Raden zijn het eens met de conclusie dat hiermee gezorgd wordt voor gelijkwaardigheid, gedeelde verantwoordelijkheid en gelijke belangen.

Advies Wmo raden:

Wacht niet af tot problemen of geschillen zich aandienen, maar pak dit onderwerp vooral aan wanneer de sferen tussen partijen nog onbeladen zijn.

Reactie regio Midden-IJssel:

Daarom zorgen wij voor een duidelijke uitwerking van de visie, het actieplan, het samenwerkingsconvenant en de mandaatregeling.

Ad 3. Sterke ketensamenwerking

Samenwerking met zorgverzekeraars en zorgkantoren

Reactie Wmo raden:

Onder het kopje zorgverzekeraars en zorgkantoren wordt op het laatst nog de zinsnede: "En met woningcorporaties om betaalbare woningen en omklapconstructies mogelijk te maken" toegevoegd. Het lijkt erop dat de woningcorporaties 'er met de haren bijgesleept worden'!

Advies Wmo raden:

De Raden adviseren dringend om een apart kopje samenwerking met de woningcorporaties in deze Meerjarenvisie toe te voegen. De kans wordt hierdoor verkleind dat deze belangrijke partners uit het oog worden verloren. Geef ook een duidelijke invulling aan deze samenwerking op regionaal en vooral op lokaal niveau.

Reactie regio Midden-IJssel:

Dit wordt duidelijker opgenomen.

Samenwerking met justitie (forensisch kader)

Reactie Wmo raden:

De Raden nemen deze informatie voor kennisgeving aan.

Samenwerking met zorgaanbieders

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn het ermee eens dat sterke samenwerking en goede afspraken met zorgaanbieders belangrijk zijn.

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in de intensivering van de samenwerking met de zorgaanbieders om het maken van de beweging van 'beschermd wonen naar een beschermd thuis' te borgen.

We zijn het eens met de constatering dat hiervoor genoemde ontwikkeling invloed kan hebben op de bedrijfsvoering en het vastgoed van de zorgaanbieders. Deze kan leiden tot een dynamiek die de gewenste beweging bemoeilijkt. De Regio wil eventuele knelpunten open op tafel hebben om vervolgens mee te kunnen denken en sturen op oplossingen. Een vraag van de Raden is of de zorgaanbieders tot openheid van knelpunten verplicht kunnen worden.

Een knelpunt in de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis is de constructie dat in het kader van beschermd wonen een cliënt huurt van de zorgaanbieder en bij de overgang naar beschermd thuis vervolgens moet verhuizen. De gedwongen verhuizing is een belangrijke factor in de kans op terugval van de cliënt. Het vertrouwde gaat verloren en het vasthouden aan het bereikte niveau alsmede het zich staande houden in een nieuwe leefomgeving, vragen veel energie van de cliënt en de begeleiding.

Advies Wmo raden:

Maak als opdrachtgever aan de zorgaanbieders deze zaak bespreekbaar en zoek met hen en woningcorporaties naar oplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van omklapconstructies.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij onderschrijven dit en pakken dit ook als zodanig op.

Ad 4. Een lerende en waarden gestuurde samenwerking

Lerende samenwerking

Reactie Wmo raden:

De Raden kunnen zich vinden in dit uitgangspunt. De Raden zijn echter van mening dat het leggen van de nadruk op wat goed gaat in de praktijk een prachtig streven is, maar in de praktijk nogal eens weerbarstig zal blijken te zijn. Het elkaar bij de les houden is een goede manier om de weerbarstige praktijk tegen te gaan.

Sterke samenwerking en intensieve dialoog centraal

Reactie Wmo raden:

De Raden zijn het niet eens met de stelling dat het tegenwoordig overvoerd raken met onderzoeken en uitvragen de conclusie rechtvaardigt om daarvan zoveel mogelijk af te zien. Ook de redeneringen dat inhoudelijke ontwikkelingen elkaar zo snel opvolgen en inhoudelijk zo complex zijn, snijden ons inziens geen hout. In plaats van dit alles stelt men een sterke samenwerking en intensieve dialoog met elkaar centraal. "Net als vertrouwen. Vertrouwen in elkaars expertise, verantwoordelijkheid en goede wil".

Advies Wmo raden:

Volgens de Raden zijn er tussenwegen te bewandelen. Naast sterke samenwerking en de intensieve dialoog is het belangrijk de grote landelijke onderzoeken op het gebied van maatschappelijke opvang, bemoeizorg en beschermd wonen te volgen. Juist omdat deze onderwerpen zo in beweging zijn, komt er veel informatie vrij. Het voorkomt dat men het eigen wiel gaat uitvinden, in zichzelf gekeerd raakt en wellicht na hele prettige wittebroodstijden tot een vechtverhouding met elkaar belandt. Maak vooral ook gebruik van de informatie van cliënten, hun naasten, zorgaanbieders, ervaringsdeskundigen en de (advies) Raden en cliëntenraden.

Monitoring

Reactie: De Raden kunnen zich vinden in het monitoren van de dagelijkse praktijk.

De monitoring wordt verder uitgewerkt in het actieplan.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij zien het totaal van uw reacties op dit onderdeel als één geheel. Het betreft namelijk de waarden gestuurde en dialoog gedreven samenwerking inclusief de wijze van monitoring. Monitoring van de uitvoeringspraktijk vindt vanzelfsprekend plaats. Hiervoor worden in het actieplan indicatoren uitgewerkt. Daarnaast stellen wij in de dagelijkse praktijk de dialoog met aanbieders centraal. Een duidelijke set met monitoringsgegevens biedt daarvoor belangrijke input.

6.6 Samenwerking met cliënten, hun naasten en Wmo-raden

Reactie Wmo raden:

De Raden hebben aan het begin van dit advies reeds aangegeven dat zij zich herkennen in grote delen van de beschreven Meerjarenvisie. In deze visie wordt de intentie uitgesproken om bovengenoemde partijen bij het vervolg en in de uitvoeringsfase te betrekken.

Advies Wmo raden:

De Raden hebben ervaren dat zij een goede inbreng in de ontwikkelfase hebben gegeven. Zij adviseren centrumgemeente Deventer en de regiogemeenten gebruik te maken van de kennis en ervaring van cliënten, hun naasten (mantelzorgers), de diverse Wmo-raden, PMO Zutphen en de Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer. We wachten af op het vervolg.

Reactie regio Midden-IJssel:

Wij continueren graag de samenwerking. Dit zoals reeds eveneens eerder vermeld/geantwoord.

6.7 Samenwerking met gemeenteraden

Reactie Wmo raden:

Raadsleden van de gemeenten hebben aangegeven graag periodiek te worden geïnformeerd over de stand van zaken. Daarom wordt er minimaal jaarlijks een voortgangsrapportage geschreven.

Advies Wmo raden:

Wij als Raden gaan hier uiteraard niet over. Misschien is het wel een goed idee om deze voortgangsrapportage ook te doen toekomen aan de Wmo-raden, PMO Zutphen en Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer.

Reactie regio Midden-IJssel:

Alles wat wij ter attentie van de gemeenteraad sturen is openbaar. Indien gewenst kunnen wij u uiteraard altijd separaat een afschrift van onze voortgangsrapportage doen toekomen.

6.8 Nadere uitwerking: het actieplan

Reactie Wmo raden:

Er wordt aangegeven: "Mocht u willen weten hoe we daar (aan de uitdaging, ambities en speerpunten) concreet invulling aan geven, dan verwijzen wij u graag naar ons bijbehorende actieplan."

Advies Wmo raden:

Nodig de Raden (afvaardigingen) en de cliënt- en familievertegenwoordigers uit om mede invulling te geven aan dit actieplan.

Reactie regio Midden-IJssel:

Zoals aangegeven wordt u bij de uitwerking van het actieplan betrokken.

7. De samenwerkingsstructuur

Reactie Wmo raden:

Het is opmerkelijk dat de Raden en cliëntorganisaties in het voorgaande proces betrokken zijn, maar dat deze niet vermeld worden in het schema.

Advies Wmo raden:

Neem deze partijen alsnog in het schema op.

Reactie regio Midden-IJssel:

Waarvoor onze excuses. Dit wordt opgenomen.

Graag horen wij van u hoe deze adviezen verwerkt zullen worden in de uitvoeringsplannen.

Reactie regio Midden-IJssel:

Zie daarvoor deze beantwoording en de aangepaste visie.

LOKALE ADVIEZEN / PARAGRAVEN
Lokaal advies Wmo raad in zwart.
Reactie gemeente in blauw.

Lokale paragraaf Raalte

Advies Wmo raad in zwart. [Reactie gemeente in blauw.](#)

ADVIES

Raalte, 29-9-2016

Onderwerp: regionaal advies Meerjarenvisie 2017-2022 regio Midden-Overijssel m.b.t. Maatschappelijke Opvang, Bemoeizorg en Beschermd wonen.

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Raalte,

Cc regionale commissie Gezamenlijke WMO raden regio Midden-Overijssel.

Regionaal en lokaal advies WMORaad Raalte.

Geacht College,

De WMORaad Raalte adviseert u over boven genoemd Regionaal concept, aangezien wij het van belang vinden, naast het gezamenlijke regionaal advies, ook een lokaal eigen Raalter advies aan u uit te brengen.

Uiteraard heeft de WMO raad Raalte van meet af aan middels twee raadsleden deel genomen aan en bijdragen geleverd aan de regionale bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten hebben de basis geleverd voor de concept meerjaren visie.

Onverlet blijft dat uiteindelijk de WMORaad Raalte zelf haar eindadvies aan u uitbrengt.

Algemeen:

We spreken onze waardering uit over de wijze waarop de regionale meerjaren visie met inbreng van alle betrokkenen tot stand is gekomen. We kunnen ons vinden in de uitgangspunten, toch vragen wij uw aandacht voor de volgende punten:

Iedere gemeente is uniek en de Raalter context behoeft nadere specifieke aandacht, o.a. ten aanzien van de grote gevolgen van een groot APZ St Franciscushof in haar gemeente in het verleden, waardoor er relatief veel oudcliënten in de gemeente Raalte zijn blijven wonen.

Uitvoeringsplan:

Hoe aan de visie in de lokale gemeenschap Raalte uitvoering gegeven zal worden, vraagt nadere uitleg van de gemeente Raalte. Wij brengen het college t.z.t. graag advies uit over het uit te brengen uitvoeringsplan.

Zorg voor jeugd en draagkracht ouders

Wij maken ons zorgen over jeugdigen die op zichzelf gaan/moeten wonen. Het betreft jeugdigen, die met een psychiatrische of verstandelijke beperking niet in aanmerking komen voor de WIZ. Een specifiek aandachtspunt is de overgangsgroep van achttienjarigen naar een volwassen zorgcircuit met een ander financieringssysteem. Zij dreigen bij deze overgang tussen de wal en het schip te raken en wij vragen hier vroegtijdig aandacht voor te hebben. Een mogelijke suggestie hierbij is een

Centraal Toegangs Team voor de gemeente Raalte in te stellen ter bemiddeling hierbij. Specifieke aandacht vraagt de draagkracht van hun ouders zowel materieel, fysiek als ook financieel.

Reactie gemeente Raalte:

Wij delen met u dat een goede overgang van de Jeugdwet naar de Wmo (18- naar 18+) erg belangrijk is. De maatschappelijke opvang en beschermd wonen zijn onderdeel van de Wmo, maar worden in regionale samenwerking uitgevoerd. Hiervoor is er een regionaal/centraal toegangsteam. Om de overgangen tussen lokaal en regionaal, waaronder van jeugd naar regionale Wmo, zo goed mogelijk te laten verlopen, wordt de samenwerking tussen lokale en regionale toegangsmedewerkers de komende periode zelfs geïntensiveerd.

Zorg voor burgers met psychiatrische en/of verslavingsproblematiek:

Gezien het zorgverzekeraarsbeleid om GGZ, - en verslavingszorgcliënten korter op te nemen en hen bij opname sneller te laten uitstromen en hun financiering daarop af te testemen, dreigt de zorg zich te beperken tot acute opnames. De zorg voor duurzame stabilisatie en resocialisatie van met name de meer chronische psychiatrisch zieke en verslavingsdoelgroepen wordt zo sterk beperkt, wat residivarisico's met zich mee brengt. Het lijkt erop dat op deze wijze deze doelgroepen de dupe worden van de huidige systeem vragen, over wie wat moet betalen en wie waar verantwoordelijk voor is. Dit kan leiden tot een directe uitstroom vanuit een klinisch traject zonder enige tussenstap gericht op stabilisatie en resocialisatie. Dit achten wij voor alle betrokkenen inclusief de mantelzorgers en de lokale gemeenschap niet wenselijk.

Advies: Draag zorg voor een systeem van flexibel op- en afschalen met betrekking tot de benodigde ondersteuning van deze burgers en zijn of haar mantelzorgers. Dit vereist maatwerk op alle leefgebieden, zowel qua behandeling als ook bij hun dagbesteding en de continuïteit in hun huisvesting. Passende en betaalbare huisvesting, afspraken met woningcorporaties dienen lokaal geregeld te worden. Dit geldt voor zowel na korte als langdurige opnames in de GGZ als na een detentieperiode van forensische cliënten. Varianten van kantelwoningen kunnen bijdragen aan de continuïteit van huisvesting.

Reactie gemeente Raalte:

Wij delen eveneens het belang van snel kunnen op- en afschalen. Dit is één van de belangrijke redenen om de samenwerking tussen lokale en regionale toegangsmedewerkers te intensiveren, dit zoals hiervoor genoemd. Dit om maatwerk mogelijk te maken. Daarnaast is een goede samenwerking met zorgaanbieders, zorgkantoren en zorgaanbieders van belang. De gemeente Raalte werkt hierin samen met zorgverzekeraar/–kantoor ENO.

De rol van de gemeente

De visie stelt dat er meer mensen met meervoudige psychiatrische problemen in gewone wijken moeten gaan wonen. Dit vraagt meer kennis van de directe omgeving, en professionaliteit van zowel de zorgaanbieders, als ook van de toegangsteams. Meer ambulante duurzame begeleiding als ook continuïteit van zorg vanuit het principe één gezin één plan, één regisseur, dient spoedig tot stand te komen. Een vaste structuur en continuïteit van zorg(verlener) zijn essentieel voor deze

doelgroep. Intensieve ambulante psychiatrische thuiszorg met één regisseur met één centraal aanmeld/signaleringspunt in de gemeente is voorwaarde hierbij.

Wij zien van de gemeente in het uitvoeringsplan graag een bijlage tegemoet met de specifieke knelpunten in de gemeente Raalte, inclusief kerncijfers over de diverse doelgroepen met name chronisch psychiatrische patienten, verslaafden, zwervenden, forensische clienten en de jeugdigen horend bij deze doelgroepen. Hierbij past ook ter monitoring een registratiesysteem bij gebruik van crisisopvangplekken en bij meldingen over mensen in verwarring.

Reactie gemeente Raalte:

De genoemde inhoudelijke aandachtspunten zijn bekend en worden in de lokale uitwerking meegenomen. Hetzelfde geldt voor een cijfermatige schets van de stand van zaken voor zover dat mogelijk is. Streven is om het lokale plan in 2017 op te leveren.

Stand van Zaken en Ontwikkelingen

Maatschappelijke opvang

Het blijkt dat met de bestaande capaciteit in 2015 54 personen niet in de crisisopvang terecht konden. Er dient bij een tekort aan crisisplekken naar alternatieve plekken opgeschaald te kunnen worden, desnoods buiten de regio.

Reactie gemeente Raalte:

De meeste mensen worden uiteindelijk tijdelijk binnen het eigen netwerk opgevangen. Er zijn geen tekenen die erop wijzen dat door non-capaciteit mensen daadwerkelijk op straat en uiteindelijk in de nachtopvang belanden. Daar waar nodig en gewenst wordt opgeschaald dan wel doorverwezen tot buiten de regio.

Mensen in verwarring

De WMOraad Raalte maakt zich grote zorgen over de kwetsbaarheid van mensen in verwarring, mede door landelijke verontrustende signalen met betrekking tot deze doelgroep.

Burgers, wijkagenten, wooncorporaties en familie signaleren regelmatig als eerste dat er sprake is van verwarde mensen. Landelijk is sprake van een stijging van 65 % van het aantal meldingen hiervan bij de politie. Het opvangsysteem lijkt zo overbelast te raken dat betrokkenen en familie in wanhoop achter blijven. Het gaat veelal om mensen met ernstige chronische psychiatrische stoornissen, die naast crisisbehandeling, structuur en intensieve begeleiding op langere termijn behoeven. Een aanjaagteam bij crisissituaties voor de regio in samenwerking met de GGZ lijkt aangewezen, met daarachter vormen van intensieve psychiatrische thuiszorg. Centrale regie is hierbij cruciaal. Vaak werken instanties hierbij langs elkaar heen wat de kansen op escalatie alleen maar groter maakt. Naast veiligheid voor de client zelf is ook de veiligheid van de directe omgeving aan de orde. Het betreft een breed palet aan typen problematiek, van zwervenden tot verslavingen en van mensen lijdend aan psychoses tot ernstig depressieve clienten en mensen met suicidale neigingen. Politie, GGZ, justitie en gemeente dienen hierbij nauw samen te werken en zo nodig 7 keer 24 uur beschikbaar te zijn. Een centraal meldpunt is voor burgers hierbij van groot belang. Wij

adviseren de gemeente en de regio het Bijzondere Zorgteam van Dimens hiertoe door te ontwikkelen naar een regionaal aanjaagteam.

Reactie gemeente Raalte:

Er zijn diverse ontwikkelingen gaande om invulling te geven aan een sluitende ketenaanpak voor 'mensen in verwarring'. Daarnaast is iedere gemeente, waaronder Raalte, bezig om deze ketenaanpak uit te werken en vast te leggen. In de uitwerking worden uw suggesties meegenomen.

Uitvoeringsplan Raalte

Wij zien graag een uitwerking in de vorm van een actieplan van de gemeente Raalte tegemoet en zijn gaarne bereid een bijdrage te leveren bij de ontwikkeling hiervan. Aan de betrokkenheid van de lokale gemeenschap zal in de toekomst hogere eisen worden gesteld, wat de behoefte aan advisering vanuit de WMORaad alleen maar versterkt.

Reactie gemeente Raalte:

Een uitwerking in de vorm van een eigen lokaal actie- dan wel uitvoeringsplan wordt in 2017 opgeleverd. Graag maakt de gemeente opnieuw dankbaar gebruik van uw betrokkenheid naar de lokale gemeenschap.

Met vriendelijke groeten,

WMORaad Raalte,

G.B.J.van de Grift, voorzitter.

Lokale paragraaf Zutphen

Advies Wmo raad in zwart. **Reactie gemeente in blauw.**

Postadres: Lammerhof 102
7232 AX Warnsveld
Bezoekadres: Geweldigshoek 39
7201 NC ZUTPHEN
E: platformmo@gmail.com
W: www.platformgcz.com

**Platform
Maatschappelijke
Ondersteuning**

Aan: College van Burgermeester en wethouders gemeente Zutphen
Postbus 41
7200AA Zutphen
info@zutphen.nl

Datum: 30-08-2016

Betreft: advies Meerjarenvisie 2017-2022 Regio Midden-IJssel: Transformatie maatschappelijke opvang, bemoeizorg en beschermd wonen (ggz) d.d. 19 juni 2016.

Geacht College,

Regionaal èn lokaal advies van PMO

Het Platform Maatschappelijke Ondersteuning (PMO) adviseert u ongevraagd op bovengenoemd regionale conceptvisie aangezien wij het van belang vinden naast het gezamenlijke regionale advies ook lokaal eigen advies aan u uit te brengen.

Het PMO heeft deze inbreng ook gedaan t.b.v. het opstellen van het gezamenlijke regionale advies.

Inbreng PMO

Om input te kunnen geven aan de vorming van visie en beleid heeft het PMO de ontwikkelingen m.b.t. huidige uitvoering en visie (toekomstige uitvoering) binnen de eigen in 2015 opgerichte Werkgroep Beschermd Wonen gevolgd en besproken. Tevens is contact geweest met mensen uit de doelgroep.

Uiteraard heeft het PMO van meet af aan deelgenomen en bijdragen geleverd aan de regionale bijeenkomsten die basis gevormd hebben voor de formulering van de regionale conceptvisie.

Algemeen

Wij kunnen ons vinden in de uitgangspunten van deze conceptvisie, toch willen wij graag aandacht vragen voor onderstaande punten. Dit mede omdat de Gemeente Zutphen in vergelijking tot andere gemeenten die deel uitmaken van het Regionaal Kompas een breder scala van aanbieders, alsook veel cliënten Beschermd Wonen, bevat. Iedere gemeente is uniek en behoeft wellicht andere aandachtspunten.

Actieplan

Voorafgaand aan de punten die wij per hoofdstuk onder uw aandacht willen brengen, maken wij graag de opmerking dat de formulering van de visie vele vragen bij ons deed opkomen hoe e.e.a. in uitvoering vormgegeven zal worden. Wij zullen uiteraard alert zijn op het actieplan en de uitvoering daarvan en toetsen of onze vragen hierin voldoende aan bod komen en beantwoord worden.

Zorg voor de jeugd en draagkracht ouders

Wij maken ons zorgen om jeugdigen die op zichzelf gaan/moeten/willen wonen die met psychiatrische en/of verstandelijke beperking niet in aanmerking komen voor WLZ en vragen daarom om een aanvulling op de visie. Daarnaast maken wij ons zorgen over de draagkracht van de ouders van deze jongeren, zowel mentaal en/of fysiek als financieel. Wij denken dat het beter is om nu (op alle leefgebieden) in de jeugd te investeren zodat op de lange termijn schrijnende situaties en hoge kosten voorkomen kunnen worden. Wij vragen hiervoor uw aandacht.

Reactie gemeente Zutphen:

Het hier genoemde aandachtspunt wordt gedeeld en is eveneens onderdeel van uw regionale advies in samenwerking met de andere Wmo raden in de regio. Op dit punt vindt aanscherping van de visie plaats.

Zorg voor burgers met psychische/verslavingsproblematiek

In de verslavingszorg is aangegeven dat een verschuiving van de zorgzwaarte duidelijk zichtbaar is geworden. Cliënten moeten eerder uitstromen vanuit klinieken binnen de GGZ (lees: voorwaarde/eis van zorgverzekeraars) waardoor er in sommige gevallen weinig voorbehandeling is geweest. Gemeente geeft nu aan dat deze cliënten eigenlijk niet bij BW (lees; financiering Wmo) zouden moeten horen, maar binnen de WLZ (lees: financiering zorgkantoor). Wat overigens bijzonder is omdat de lichtere indicaties niet meer in aanmerking komen voor BW, deze zijn eerder uitgestroomd uit BW settings. Bovendien wordt zwaarte van de indicaties door de gemeente zelf bepaald. De instellingen hebben vaak (nog) geen recht op WLZ indicaties omdat een van de eisen is dat een cliënt LANGDURIG klinisch opgenomen moet zijn geweest (dat terwijl de zorgverzekeraars daar juist een halt toe roepen).

Het lijkt of er nu een groep cliënten met psychische/verslavings- problematiek de dupe wordt van het systeem wie wat moet betalen en waar welke verantwoordelijkheid ligt. Dit zou kunnen leiden tot een directe uitstroom van een klinisch traject zonder enige tussenstap, gericht op resocialisatie. Een situatie die niet als wenselijk wordt gezien.

Reactie gemeente Zutphen:

Wij herkennen de door u geschetste landelijke ontwikkelingen. Daarnaast merken wij op dat het regionale en lokale beleid juist erop zijn gericht om te voorkomen dat inwoners tussen wal en schip raken. In dat kader zorgen wij voor een vangnet en waar nodig voor extra maatwerk. Daarnaast onderschrijven deze ontwikkelingen het belang van samenwerking met zorgverzekeraars/-kantoren.

Flexibel op- en afschalen

Wij zijn groot voorstander van de keuze voor een werkwijze waarin flexibel op- en afgeschaald wordt binnen de benodigde ondersteuning van de burger. Maatwerk voor alle

leefgebieden. In de huidige praktijk blijkt dat het soms lastig is voor organisaties om de woning beschikbaar te houden tijdens tijdelijke opname. Het zoveel mogelijk één woonplek aanhouden voor de burger is van belang voor stabiliteit en/of herstel van betrokkene. Dit zelfde is van belang voor iemand die zelfstandig woont en tijdelijk opgenomen wordt. Ook financieel moet dit behapbaar zijn.

Reactie gemeente Zutphen:

Wij delen het belang van het beschikbaar houden van de woning tijdens een opname. Gedurende een relatief korte periode is dat ook mogelijk. Bij beschermd wonen wordt bijvoorbeeld gewerkt met een periode van 4 weken. Die periode kan nog eens worden verlengd met 2 weken. Dit om te borgen dat de beschermd wonen plek beschikbaar blijft tijdens bijvoorbeeld een ziekenhuisopname of kortdurende detentie. Bij opnames of detentie die langer duren kan dit niet worden verlengd. Dan blijft de plek onbenut terwijl er wel vraag naar is.

Reactie en advisering per hoofdstuk

Samenvatting:

Deze samenvatting geeft ons inziens (de opbouw van) de visie goed weer. Wij willen echter graag opmerken dat de in de samenvatting genoemde speerpunten alléén succesvol kunnen zijn wanneer de burgers weten hoe de toegang geregeld is en dat er een meldpunt komt waar de burgers hun zorgen kunnen uiten.

Reactie gemeente Zutphen:

Informatie en advies aan inwoners is één van de aandachtspunten in het lokale transformatieplan.

3. Inleiding

3.1 De gemeenten

Door de complexiteit van de situatie van de in deze paragraaf genoemde personen is er meer behoefte aan meer kennis en professionaliteit van de omgeving en zorgaanbieders alsook bij de professionals werkzaam in de toegang. Met andere woorden, wanneer de visie stelt dat er meer mensen met (meervoudige) problemen 'gewoon' in de wijken moeten gaan wonen, dan is het ook nodig om de omgeving (burgers en beroepskrachten) hiertoe uit te rusten. Dat behelst meer dan alleen ambulante begeleiding inzetten.

Van belang vinden wij dat de stelling '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur' spoedig tot stand wordt gebracht en voorts in stand gehouden wordt. Dus dat erop wordt gelet dat er niet teveel mensen over de vloer komen bij deze doelgroep en dat er niet teveel in contactpersonen wordt gewisseld.

Reactie gemeente Zutphen:

Dit is in lijn met het regionale en lokale beleid.

4. Stand van Zaken & Ontwikkelingen

4.1 Maatschappelijke Opvang

ad 3. Crisisopvang

Er zijn 15 plekken in de crisisopvang beschikbaar

Ons advies: registreer en monitor doorlopend het aantal personen dat eventueel geen crisisplek toegewezen kan worden wegens een eventueel te laag aanbod/te hoge vraag. Voorts adviseren wij op te nemen in de visie dat er bij een tekort aan beschikbare plekken een tussenoplossing wordt gezocht voor de huisvesting van betrokken persoon/personen. Er moet dus visie geformuleerd worden betreft de omgang met de burger in het geval er geen crisisplek beschikbaar is.

[Reactie gemeente Zutphen:](#)

Wij verwijzen hiervoor naar de regionale beantwoording.

4.4 Mensen in verwarring ('Verwarde personen')

Mensen in verwarring vormen ook meestal geen gevaar voor de directe omgeving.

Wij zijn het met het beschrevene in deze paragraaf eens, willen echter adviseren niet voorbij te gaan aan die situaties waarin er wel degelijk sprake is van gevaar voor de directe omgeving. Voorts, soms **lijkt** er soms geen sprake te zijn van gevaar voor de directe omgeving, maar blijkt dit toch het geval te zijn.

[Reactie gemeente Zutphen:](#)

Daarom is de aanpak voor 'mensen in verwarring' mede onderdeel van de veiligheidsketen.

Dit vraagt vooral om meer bekendheid, begrip en acceptatie.

Met voorgaande zijn wij het eens. Daarnaast denken wij dat een meldpunt voor situaties waarin omwonenden hun zorgen willen uiten, onmisbaar is. Er is ook juist behoefte aan een meldpunt dat 24/7 bereikbaar is, blijkt regelmatig uit onze contacten. Mensen willen best begrip en acceptatie tonen, maar hebben dan ook een handreiking nodig voor wanneer dat niet meer zonder professionele ondersteuning opgelost kan worden.

[Reactie gemeente Zutphen:](#)

In geval van crises kan altijd worden gebeld met de politie en huisartsenpost. De politie en huisartsenpost kunnen de eerste opvang van GGNet inschakelen voor 'mensen met verwarring'. Er zijn diverse ontwikkelingen gaande om invulling te geven aan een sluitende ketenaanpak voor 'mensen in verwarring'. De gemeente Zutphen is bezig om deze ketenaanpak uit te werken en vast te leggen.

5.1 De inwoners centraal: wat geven ze ons mee?

Wij missen in dit stuk twee onderwerpen die vaak aan bod kwamen:

- wat heeft de omgeving (de burens) nodig voor het wonen vlakbij 'kwetsbare' burgers? (zie 4.4)
- een meldpunt 24/7 beschikbaar (zie 4.4)

[Reactie gemeente Zutphen:](#)

Wij verwijzen hiervoor naar de regionale beantwoording.

6. Onze Visie & Speerpunten

6.2 De ambities

In dit soort situaties is er behoefte aan ondersteuning, ook soms tegen wil en dank. En als er ondersteuning nodig is, dan bieden we die.

Wij zijn blij met deze formulering in de visie (ook te vinden in 3.1), vragen ons echter wel af hoe dit in de praktijk vormgegeven kan worden en of dit juridisch mogelijk is. Ons advies is om dit in de visie te verwoorden.

Reactie gemeente Zutphen:

Hoe dit wordt vormgegeven/georganiseerd is onderdeel van het actieplan.

6.5 Van Visie en Ambities naar Uitvoering: De speerpunten.

Zie 4.1 en ad 3.

Reactie gemeente Zutphen:

Zie antwoorden aldaar.

7. De samenwerkingsstructuur

Opmerkelijk vinden wij het dat wij in het gehele proces betrokken zijn, maar dat de cliëntenorganisaties, Wmo- en andere adviesraden niet vermeld worden in het schema. Ons advies is deze partijen alsnog in het schema op te nemen.

Reactie gemeente Zutphen:

Waarvoor onze excuses, dit hebben wij gecorrigeerd.

De leden van het P.M.O. zijn zeer bezorgt om deze kwetsbare doelgroep, omdat wij er voor vrezen dat deze mensen tussen wal en schip zullen vallen.

Reactie gemeente Zutphen:

Zie eerdere beantwoording: beleid is juist gericht op het voorkomen van tussen wal en schip.

De Coördinatie Commissie van het P.M.O. is uiteraard bereid dit advies mondeling toe te lichten aan u. Tevens maken wij van de gelegenheid gebruik u te laten weten dat wij het op prijs stellen te hebben mogen vernemen op soortgelijke wijze betrokken te worden bij het opstellen van het actieplan (beleid uitvoering).

Met vriendelijke groet,

Namens het Platform Maatschappelijke Ondersteuning Zutphen

De Coördinatie Commissie P.M.O.

Lokale paragraaf Deventer

Advies Wmo raad in zwart. [Reactie gemeente in blauw.](#)

Meerjarenvisie 2017-2022 Regio Midden-IJssel MO, bemoeizorg, BW

8. De lokale paragraaf voor gemeente Deventer

Gegeven het feit dat de komende jaren, ten minste tot 2020, de huidige constructie van 'centrumgemeenten' die het budget ontvangen en 'regiogemeenten' die formeel verantwoordelijk zijn voor het Beschermd Wonen bieden voor hun burgers blijft bestaan is er de noodzaak om met alle gemeenten heldere afspraken te maken: wat als centrumgemeente op te pakken, wat als regio? Wie is waarvoor verantwoordelijk?

Wij bevelen aan hier duidelijke afspraken over te maken in het actieplan.

De belangrijkste punten waarbij dit geregeld moeten worden zijn (oa ontleend aan Dannenberg):

- het volgen en communiceren van landelijk beleid
- bovenregionale samenwerking; onder andere het contact met verzekeraars en gemeenten buiten de regio. (§ 4.7)
- coördinatie Regionaal Kompas 2.0 en de jaarlijkse periodieke terugkoppeling (§6.7)
- het bundelen van beleid. Bv mbt sociale huisvesting, participatie, werk, inkomen.
- coördinatie van monitoring. Harmonisering van begrippenkader en te meten factoren.
- coördinatie van sociale woningbouw ten behoeve van BW.
- 'sterk lokaal - regionaal samenspel' ten behoeve van het op- en afschalen van (ambulante, integrale) ondersteuning (§ 6.5)
- afspraken in de regio over 'beleid, samenwerking en besteding' versus de taken van de centrumgemeente: inkoop, toegang, uitvoering, budget, meerjarenvisie (§3.1)
- afstemming van 'regionaal sluitend beleid' rondom 'verwarde personen'.

[Reactie gemeente Deventer:](#)

Onderdeel van de nieuwe planvorming is een samenwerkingsconvenant. Hiermee wordt voorzien in duidelijke afspraken tussen de samenwerkende gemeenten. Hierbij wordt aangesloten bij de wettelijk verankerde gezamenlijke verantwoordelijkheid. De kaders voor beleid, samenwerking en financiën worden gevormd door de nieuwe meerjarenvisie en het actieplan voor de komende jaren.

Algemene opmerkingen:

- Uit de factsheet van LPGGz juli 2016 'gemeenten en mensen met een psychische kwetsbaarheid'.

Wensen van kwetsbare mensen:

- autonomie en zeggenschap: ruimte om sturing te kunnen geven aan het eigen leven en herstelproces, en de eventuele ondersteuning daarbij.
- toegang tot zorg, hulp en ondersteuning wanneer dat nodig is, extra ondersteuning om zo zelfstandig mogelijk te wonen en anderen te ontmoeten.
- voldoende mogelijkheden, ook financieel, om de eigen kwaliteiten verder te kunnen ontwikkelen, sociale rollen op te pakken en van betekenis te kunnen zijn.

van harte aanbevelen, de factsheet:

<http://www.platformggz.nl/lpggz/download/common/gemeenten-en-mensen-met-eenpsychische-kwetsbaarheid-def.pdf>

- communicatie richting burger in Jip en Janneke taal.
- met het ontwikkelen van expertise: ook lokale overheden hebben een rol bij beeldvorming rondom ggz en z'n cliënt.
- naar aanleiding van 'herstelgerichte zorg': herstel is niet 'medisch beter worden', maar een proces van 'rouw' naar 'acceptatie' naar 'leren omgaan met'.
- de keerzijde van vermaatschappelijking is oa.: zelfverwaarlozing, eenzaamheid, geldgebrek, stigma, verwardheid op straat (Dannenberg).
- bij 'ondersteuning op maat': realiseren dat de zorgvraag en mate van zelfredzaamheid per persoon kan variëren in de tijd.'
- acceptatie van het functioneren op een bepaalde trede van een ladder kan juist de broodnodige rust en stabiliteit brengen. (geen dwang om te moeten klimmen). Denk aan: woonladder, participatieladder. Expliciet gebruik van het begrip 'ladder' kan stigmatiserend werken.

[Reactie gemeente Deventer:](#)

Onderdelen van het factsheet van de LPGGz alsook uit de door uzelf opgesomde aandachtspunten zijn of worden nog binnen de visie verwerkt dan wel binnen het bijbehorend regionaal actieplan dan wel het lokale transformatieplan.

Lokale paragraaf Lochem

Advies Wmo raad in zwart. [Reactie gemeente in blauw.](#)

8. De lokale paragraaf voor gemeente Lochem

In de Wmo-vergadering van 14 september 2016 hebben wij het hierboven beschreven advies concept Meerjarenvisie 2017 – 2022 besproken. We kunnen ons vinden in het gezamenlijke regionale advies. Onderstaand volgen nog een aantal aanvullingen die van belang zijn voor de situatie in de gemeente Lochem.

8.1. Met betrekking tot 4.3. de relatie met de Wet langdurige zorg (Wlz)

Als aanvulling op ons advies:

Onder de AWBZ viel destijds de regeling kortdurend eerstelijns verblijf (ELV). Bij de wetswijzigingen van 2015 is deze regeling niet meegenomen. In 2015 en 2016 is de regeling nog als subsidie uitgevoerd door de zorgkantoren. Vanaf 2017 gaat deze regeling naar de zorgverzekeringswet.

8.2. Met betrekking tot 4.4. Mensen in verwarring ('verwarde personen')

Advies: De Wmoraad Lochem benadrukt dat een meldpunt voor situaties waarin omwonenden hun zorgen willen/kunnen uiten, ook voor de gemeente Lochem onmisbaar is. Er is behoefte aan een meldpunt dat 24/7 bereikbaar is. Omwonenden hebben een handreiking nodig voor wanneer dat niet meer zonder professionele ondersteuning opgelost kan worden.

Rond de zomer van 2016 diende ook de gemeente Lochem een sluitende aanpak te hebben voor 'verwarde personen'. We weten niet hoever het hiermee staat, maar benadrukken expliciet nog eens om hiermee haast te maken en de ervaringen en werkwijzen in de regio uit te wisselen.

Reactie gemeente Lochem:

Het is aan iedere gemeente om lokaal tot een sluitende (keten)aanpak voor 'mensen in verwarring' te komen. Aan de uitwerking van dit plan wordt door de gemeente Lochem gewerkt. Ervaringen en werkwijzen worden in de regio gedeeld/uitgewisseld.

Daarnaast is het zo dat eerste opvang voor 'mensen in verwarring' al geregeld is. Dit vindt plaats bij GGNet, o.a. in samenwerking met de politie. De aanpak voor 'mensen in verwarring' is namelijk even zo zeer onderdeel van de veiligheidsketen.

Buiten dit kunnen inwoners altijd terecht bij hun huisarts (of huisartsenpost), het ziekenhuis (spoed eisende hulp) of de politie/ambulance. Wij delen uw aandachtspunt dat inwoners ergens terecht moeten kunnen en vinden het dan ook belangrijk om aan te geven dat dit ook beschikbaar is. Dit gelet op voorstaande, ook in het geval van spoed.

8.3. Met betrekking tot 5.1. De inwoners centraal: wat geven ze ons mee?

Laagdrempelige voorzieningen en dagbesteding

Advies: De Wmoraad Lochem adviseert de gemeente nog eens nadrukkelijk te onderzoeken of de eigen bijdragen voor het aangaan van ondersteuning of het kunnen deelnemen aan dagbesteding kunnen vervallen. Onderzoeken laten duidelijk zien dat

het niet kunnen deelnemen aan een vorm van dagbesteding in het geheel **niet bijdraagt** aan herstel of stabilisatie van de persoon. De Commissie Dannenberg brengt nadrukkelijk onder de aandacht dat deelname aan enige vorm van arbeid van zeer groot belang is voor herstel en/of stabilisatie. De gemeente Lochem is al vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor het aanbieden van beschut werk. Vanaf 1 januari 2017 wordt dit aanbieden nog eens aangescherpt tot verplicht aanbieden.

Reactie gemeente Lochem:

De gemeente Lochem onderzoekt samen met maatschappelijk partners de mogelijkheden om op innovatieve wijze voor te geven aan de dagbesteding en heeft hierbij oog voor het door u genoemde pijnpunt.

8.4. Met betrekking tot 6.7 Samenwerking met de gemeenteraden

Advies: De Wmoraad Lochem dringt erop aan om de (jaarlijkse) voortgangsrapportage, bestemd voor de raadsleden van de gemeenten, ook de Wmo-raden, PMO Zutphen en de Adviesraad voor het Sociaal Domein Deventer, ter hand te stellen.

Reactie gemeente Lochem:

Alles wat de gemeente Lochem aan haar gemeenteraad stuurt vanuit de regionale samenwerking is openbaar. U kunt daar kennis van nemen.

8.5. Met betrekking tot 6.8 Nadere uitwerking: het actieplan

Advies: Maak op korte termijn in de uitvoeringsplannen duidelijk welke planning en welke doorlooptijden gehanteerd gaan worden.

Reactie gemeente Lochem:

In het concept regionaal actieplan dan wel lokaal transformatieplan zal worden opgenomen welke planning en welke doorlooptijden gehanteerd gaan worden.